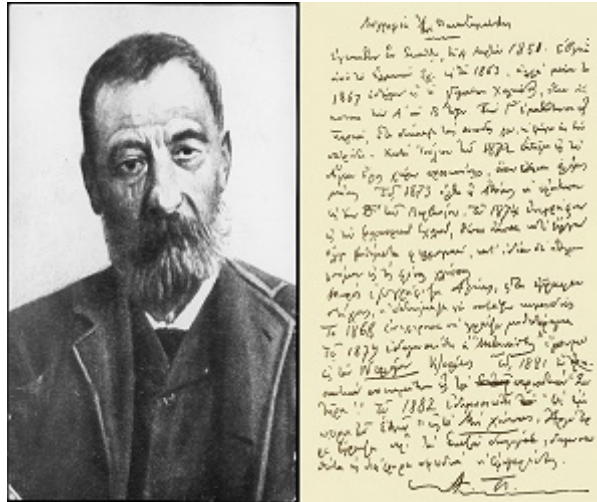


Η αναστάσιμη λύτρωση στα Πασχαλινά διηγήματα του Α. Παπαδιαμάντη

/ Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες



[προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=94336>]

Ο Γιάννης του Λέκα -Το Χριστός Ανέστη του Γιάννη- αυτό το παιδί που μετεβλήθη ευθύμως εντός του ο ρυθμός του κόσμου αποκαλύπτει τον κλέφτη παρά τις απειλές του και τις ξυλιές που δέχεται προκαταβολικά από αυτόν. Θυμάται και γνωστοποιεί. Γίνεται πιστευτός και δικαιώνεται: -Μην είδες, Γιάννη, τὰ σανίδια πουθενά;

Ὁ ἄκακος νέος ἀπήντησε μόνον:

-Κουβάλας.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος τῷ ὄντι εἶχε συναντήσει τὸν Γιάννην κατὰ τὴν προχθές, τὴν ὥραν ὅπου ἐκουβάλα τὰ κλοπιμαῖα. Τοῦ ἔδωκε δύο ξυλιές ὡς ἀρραβῶνα, καὶ τὸν ἐφοβέρισε νὰ μὴν μαρτυρήσῃ τίποτε. Ὁ Γιάννης ἀπήντησε μὲ τὸ παγωμένον γέλιο του.

Εἶχε ξεχάσει τὶς ξυλιές, ὡς καὶ τὴν φοβέραν. Τὴν ἐπαύριον ἀνεῦρε τὰ κλοπιμαῖα ἢ Μαλαμώ.

ς κατεδέχετο.

Είναι οι καλοί ποιμένες που προσπαθούν να επαναφέρουν πάλι τον απολεσθέν ερίφιο -αυτοβούλως- στην ασφάλεια του ποιμνίου: (παπα-Γαρόφαλος, Ο Αλιβάνιστος) Τότε ο παπα-Γαρόφαλος έλαβε τὸν λόγον: -Νά 'χης τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ, παιδί μου! Ἐλα!... Νὰ πάρης εὐλογία!... Νὰ μοσχοβολήσ' ἡ ψυχὴ σου! Ἐλα ν' ἀπολάβῃς τὴν χαρὰ τοῦ Χριστοῦ μας! Μὴν ἀδικῇς τὸν ἑαυτόν σου! Μὴν κάνῃς τοῦ ἐχτροῦ τὸ θέλημα!... Πάτα τὸν πειρασμό! Ἐλα, Κόλια! Ἐλα, Νικόλαε, ἔλα, Νικόλαε μακάριε! Ὁ ἅγιος Νικόλαος νὰ σὲ φωτίσῃ!

Εἶναι πολύτεκνοι και αντιμετωπίζουν δυσκολίες για να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα στην οικογένεια. Αυτό τους κάνει -προκειμένου να ανταποκριθούν επιτυχώς και στον παραδοσιακό ρόλο του «πατέρα κουβαλητή»- να φαίνονται φιλοχρήματοι, ενώ δεν είναι: (παπα- Κυριάκος) Καὶ πῶς νὰ θρέψω ἐγὼ τόσα παιδιά, ἔλεγεν, ὀκτώ, μὲ συμπάθειο, κ' ἡ παπαδιὰ ἐννιά, κ' ἐγὼ δέκα! Ὁ ἕνας νὰ σὲ κλέφτῃ ἀπ' ἐδῶ, κι ὁ ἄλλος ἀπ' ἐκεῖ!...

Θυμίζει την πενία των μοναχών: (Το Χριστός Ανέστη του Γιάννη) Κ' εἰς τὰ ξωκκλήσια, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀγρυπνίας, συνήθως ἤρχετο μετὰ τὰ μεσάνυχτα πάντοτε, ἢ ὁ γερο-Δημήτρης ὁ Ἡπειρώτης ὁ νυχτοβάτης, ἢ ὁ πάτερ Ἰωακείμ, ὁ ἄστεγος μοναχός, συνήθως ξυπόλυτος καὶ ξεσκύφωτος.

Δεν λησμονεῖ και τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής ιεραρχίας που δημιουργοῦν εὐνοίες ἢ αποκλεισμούς: (Εξοχική Λαμπρή) και ὁ δὲ παπα-Βαγγέλης, ὁ ἐφημέριος ἅμα καὶ ἡγούμενος καὶ μόνος ἀδελφὸς τοῦ μονυδρίου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἔχων κατ' εὐνοίαν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐξάρχου καὶ πνευματικοῦ τῶν ἀπέναντι χωρίων, καίτοι γέρων ἤδη, ἔπλεε τετράκις τοῦ ἔτους ...

Παρουσιάζει και τις παπαδιές, οι οποίες εἶναι ἐνάρετες και καλοκάγαθες (Εξοχική Λαμπρή): Ὁ παπα-Κυριάκος προήδρευε τοῦ συμποσίου, ἔχων ἀπέναντί του τὴν παπαδιὰ, βραχύσωμον, στρογγυλοπρόσωπον, μελαγχροινὴν, ἀγαθωτάτην, ἥτις ἐν ἀθωότητι ἐξεκόλαπτε σχεδὸν κατ' ἔτος ἐν παπαδόπουλον, χωρὶς νὰ τὴν μέλῃ οὔτε διὰ παλληκαροβότανα, οὔτε διὰ στριφοβότανα, περὶ ἃ τυρβάζουσιν ἄλλαι γυναῖκες· και τα παπαδοπαῖδια, που φαίνεται να «καταπιέζονται» ἀπὸ τὴν ιδιότητα αὐτή[9].

Συμπερασματικά, τα «συστατικά» των πασχαλινῶν διηγημάτων του -ακριβὲς ψηφιδωτό του 19ου αἰώνα- εἶναι ἡ κοινωνία τῆς υπαίθρου και ἡ ὀρθοδοξία. Ὁ «κοσμοκαλόγερος» των ἐλληνικῶν γραμμάτων χαρτογραφεῖ με ἐπιδεξιότητα και αὐθεντικότητα τὸν ἀνθρώπου, τὴν χριστιανοσύνη και τὸν ἐλληνισμό, γι' αὐτό

εξακολουθεί να είναι επίκαιρος, όπως και τα λόγια του ποιητή[10]:

Όπου και να σας βρίσκει το κακό, αδελφοί,
όπου και να θολώνει ο νους σας,
μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό
και μνημονεύετε Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη.

Υ.Γ. Επειδή οι «φιλολογίες», τα φληναφήματα, κρύβουν πολλές φορές τον θησαυρό, σας παραπέμπω σε ψηφιακή ιστοσελίδα για να τον απολαύσετε αυτούσιο : <http://papadiamantis.org/>

[5] *Εξοχική Λαμπρή*: Ἡμαρτον, Κύριε, εἶπεν, ἡμαρτον! μὴ μὲ συνερισθῆς./ Ἐπανάλαβε δε : -Ἐὰν ἐκεῖνος ἔκλεψεν, ὁ Θεὸς ἅς τὸν... συγχωρήσῃ... κ' ἐκεῖνον κ' ἐμέ. Ἐγὼ πρέπει νὰ κάμω τὸ χρέος μου. Ἡσθάνθη δάκρυ βρέχον τὴν παρειάν του.

[6] *Ο Αλιβάνιστος*: Ἡ Μολώτα ηκολούθησε κατὰ γράμμα τὴν συμβουλήν τῆς Αφέντρας. Εισήλθεν εἰς τὸν ναόν, ἠσπάσθη τὸ Ευαγγέλιον καὶ τὴν Ανάστασιν, εἶτα ἐζήτησε συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Κόλιαν. Ακολουθῶς, τὴν ὥραν τοῦ Κοινωνικοῦ, ἐπλησίασε μαζί με τὰς ἄλλας γυναῖκας εἰς τὴν βορείαν πύλην τοῦ ιεροῦ, ὅπου ὁ ἱερεὺς ἀνέγνωσεν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν, ἐνῶ ὁ μικρὸς ψάλτης ἐμινύριζε τὸ «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε».

[7] *Το Χριστὸς Ανέστη τοῦ Γιάννη*: Ἡ μάνα του, ἐπειδὴ τὸν εἶχε μονογενῆ, συχνὰ ἔταζε καὶ παρεκάλει τοὺς Ἁγίους «νὰ τὸν κάμουν καλά». Πλὴν φαίνεται ὅτι αὐτὸς ἦτο ἄρκετὰ καλά, σχεδὸν καλύτερα ἀπὸ πλείστους ἄλλους, καὶ οἱ Ἅγιοι δὲν ἔκρινον ὅτι ἐσύμφερε νὰ τοῦ δώσουν ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἡ μάνα του ὠνόμαζε «τὴν ὑγεία του», δηλ. τὴν ἐλευθερίαν νὰ κακουργῇ ἐν γνώσει.

[8] Δ.Γ. Τσάκωνας, «Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος» Εγκυκλοπαίδεια ΤΟ ΒΗΜΑ Πάπυρος Λαρούς Μπριτάννικα 48ος τόμος (Αθήνα, εκδόσεις Πάπυρος, 1997) σσ.98-99.

[9] Εξοχική Λαμπρή: (Ο παπα-Κυριάκος) ἔπειτα ὑπεχρέωσε τὸν υἱόν του Ζάχον, μορφάζοντα καὶ μεμψιμοιροῦντα, νὰ παραμείνῃ ἐν τῷ ἐνοριακῷ ναῷ κατάσκοπος εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα, νὰ παραλάβῃ τὸ μερίδιον τῶν προσφορῶν καὶ συλλειτουργικῶν, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ὅτε θὰ ἀνέτελλεν ἤδη ἡ ἡμέρα, ν' ἀνέλθῃ εἰς τὰ Καλύβια παρ' αὐτῷ. (...) Ἴσως τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἦτο τόσον ἀληθές, ὅσον ὁ Ζάχος ἤθελε νὰ τὸ παραστήσῃ. Διότι οὗτος, ἀγαπῶν ὡς ὅλοι οἱ νέοι τὴν ἐξοχὴν καὶ τὴν διασκέδασιν, μετὰ δυσκολίας εἶχεν ὑπακούσει εἰς τὸ πατρικὸν κέλευσμα, ὅπως μείνῃ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀφορμὴν θὰ ἐζήτει διὰ νὰ τὸ στρίψῃ καὶ μεταβῇ εἰς νυκτερινὴν ἐκδρομὴν εἰς τὰ Καλύβια, ἀφοῦ μάλιστα εὐκόλως εὔρισκε συνοδοιπόρους ὁμήλικας.

[10] Οδυσσέας Ελύτης, *Ἄξιον ἐστί, Πάθη*.